



**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**
MAREK NIECHCIAŁ

DOZIK-7.610.5.2017.MJO.KJ

Warszawa, dnia 19 września 2019 r.

Decyzja nr DOZIK-4/2019 (wersja jawna)

- I. Na podstawie art. 26 ust. 1 w związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 369 ze zm.), po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznaje za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działanie **Aasa Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie**, polegające na nieobniżaniu w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumentckiego całkowitego kosztu kredytu o koszty opłaty przygotowawczej, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, co jest niezgodne z art. 49 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 1083 ze zm.) oraz godzi w zbiorowe interesy konsumentów - i nakazuje zaniechanie jej stosowania.
- II. Na podstawie art. 103 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 369 ze zm.) nadaje się decyzji w zakresie pkt I sentencji rygor natychmiastowej wykonalności.
- III. Na podstawie art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 369 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nakłada na **Aasa Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie** obowiązek usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez:

1) złożenie jednokrotnego oświadczenia o następującej treści:

„W związku z decyzją Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydaną w dniu 19 września 2019 r. nr DOZIK-4/2019 Aasa Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie informuje, że stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na nieobniżaniu w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumentckiego całkowitego kosztu kredytu o koszty opłaty przygotowawczej, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, co jest niezgodne z art. 49 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim (tekst jedn.: Dz.U. z 2018 r. poz. 993 ze zm.) oraz godzi w zbiorowe interesy

konsumentów. Decyzja Prezesa UOKiK nr DOZIK-4/2019 z dnia 19 września 2019 r. dostępna jest pod adresem www.uokik.gov.pl”,

w następujący sposób:

- [1] czarną czcionką (kod szesnastkowy RGB #000000) ARIAL na białym tle (kod szesnastkowy RGB #ffffff),
- [2] tekst powyższego oświadczenia wyjustowany,
- [3] czcionką pogrubioną (bold) fragment: „*Aasa Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie informuje, że stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na nieobniżaniu w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego całkowitego kosztu kredytu o koszty opłaty przygotowawczej, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy*”,
- [4] w górnej części strony głównej domeny www.aasapolska.pl i na każdej innej stronie internetowej przedsiębiorcy zastępującej tę stronę w przyszłości, bez możliwości zamknięcia informacji przez użytkownika; oświadczenie ma być widoczne przez cały czas, gdy użytkownik jest na stronie (oświadczenie nie może przybrać formy np. rotacyjnego banera czy slajdera),
- [5] czcionka powinna odpowiadać wielkości czcionki zwyczajowo używanej na ww. stronie internetowej, tekst umieszczony w ramce, o rozmiarze takim, aby była ona w całości wypełniona oświadczeniem, o którym mowa w niniejszym punkcie, z uwzględnieniem marginesu 2,5 cm z każdej strony,
- [6] fragment: „*Decyzja Prezesa UOKiK nr DOZIK-4/2019*” będzie stanowić hiperłącze prowadzące do strony internetowej: https://decyzje.uokik.gov.pl/bp/dec_prez.nsf;

- 2) przekazanie pisma za pośrednictwem przedstawicieli **Aasa Polska Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie** albo listem poleconym w terminie miesiąca od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji - w ramach przysporzenia konsumenckiego - każdemu konsumentowi, który w okresie od 16 maja 2016 r. do dnia uprawomocnienia się decyzji przed terminem (przed zakończeniem umowy) spłacił pożyczkę zawartą z **Aasa Polska Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie**, następującej informacji:

„W związku z decyzją Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydaną w dniu 19 września 2019 r. nr DOZIK-4/2019 Aasa Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie informuje, że stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na nieobniżaniu w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego całkowitego kosztu kredytu o koszty opłaty przygotowawczej, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, co jest niezgodne z art. 49 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim (tekst jedn.: Dz.U. z 2018 r. poz. 993 ze zm.) oraz godzi w zbiorowe interesy konsumentów.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że w związku z wcześniejszą spłatą przez Panią/Pana pożyczki w celu odzyskania nadpłaconej kwoty istnieje możliwość złożenia reklamacji wraz z podaniem numeru rachunku. Reklamację należy przesłać pocztą na adres: [Aasa uzupełni adres] lub drogą mailową na adres: [Aasa uzupełni adres mailowy].”;

- 3) dokonanie zwrotu - w ramach przysporzenia konsumenckiego - części opłaty przygotowawczej, proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy pożyczki w związku z jej wcześniejszą spłatą, konsumentom, którzy w okresie od dnia 16 maja 2016 r. do dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji spłacili pożyczkę w terminie wcześniejszym niż przewidziany w umowie i złożą reklamację, o której mowa w pkt III.2 niniejszej decyzji. Ww. zwrotu Aasa Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie dokona w terminie 30 (trzydziestu) dni od złożenia reklamacji na numer rachunku bankowego wskazany w reklamacji.
- IV. Na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 80 i 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 369 ze zm.) w związku z art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 2096 ze zm.) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów obciąża **Aasa Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie** kosztami ww. postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w kwocie 78,70 zł (słownie: siedemdziesiąt osiem złotych i siedemdziesiąt groszy) i zobowiązuje do ich zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie 14 (czternastu) dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

W związku z zawiadomieniem przestanym przez Miejskiego Rzecznika Konsumentów w Częstochowie Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej również „Prezes Urzędu” lub „Prezes UOKiK”) przeprowadził postępowanie wyjaśniające (sygn. akt DDK-403-4/17/MJO), mające na celu wstępne ustalenie, czy Aasa Polska S.A. z siedzibą w Warszawie (dalej również „Aasa” lub „Spółka”) w związku ze sposobem rozliczania kosztów kredytu konsumenckiego w przypadku jego przedterminowej spłaty mogła dopuścić się naruszenia przepisów uzasadniającego wszczęcie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 369 ze zm., dalej również „uokik”). Przyczyną wszczęcia postępowania wyjaśniającego była informacja, że w przypadku przedterminowej spłaty pożyczki przez konsumenta Spółka uznaje, że całkowity koszt kredytu nie ulega obniżeniu o koszty opłaty przygotowawczej dotyczące okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, co może stanowić naruszenie art. 49 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim (tekst jedn.: Dz.U. z 2018 r. poz. 993 ze zm., dalej również „ukk”).

W toku postępowania, w odpowiedzi na wezwanie Prezesa Urzędu z dnia 1 lutego 2017 r., Aasa przedstawiła wyjaśnienia i materiały w piśmie z dnia 13 lutego 2017 r.

Postępowanie wyjaśniające wykazało, że Spółka interpretuje art. 49 ust. 1 ukk w ten sposób, że w przypadku przedterminowej spłaty pożyczki całkowity koszt kredytu nie ulega obniżeniu o kwotę wskazanej opłaty przygotowawczej proporcjonalną do okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy. Zdaniem Spółki pomimo, że przepis ten odwołuje się do terminu „całkowity koszt kredytu”, który zdefiniowano w art. 5 pkt 6 ukk, należy uznać, że dotyczy on wyłącznie świadczeń, których wysokość lub powstanie zależy od okresu, na jaki udzielono kredytobiorcy kredytu. W ocenie Aasa art. 49 ust. 1 ukk nie obejmuje opłaty przygotowawczej, która stanowi wynagrodzenie kredytodawcy za czynności związane z zawarciem umowy o kredyt konsumencki.

W związku z powyższymi ustaleniami, w dniu 24 kwietnia 2017 r. Prezes Urzędu postanowieniem wszczął postępowanie w sprawie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na nieobniżaniu w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego całkowitego kosztu kredytu o koszty opłaty przygotowawczej, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, co może być uznane za niezgodne z art. 49 ust. 1 ukk oraz godzić jednocześnie w zbiorowe interesy konsumentów.

Ponadto, Prezes Urzędu zaliczył w poczet dowodów w przedmiotowym postępowaniu materiał dowodowy zebrany w trakcie postępowania wyjaśniającego o sygn. akt DDK-403-4/17/MJO, mającego na celu wstępne ustalenie, czy Aasa Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, w związku ze sposobem rozliczania kosztów kredytu konsumenckiego w przypadku jego przedterminowej spłaty, mogła dopuścić się naruszenia przepisów uzasadniającego wszczęcie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, tj.:

1. postanowienie Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 1 lutego 2017 r. o wszczęciu postępowania wyjaśniającego;
2. pismo Prezesa UOKiK z dnia 1 lutego 2017 r.;
3. pismo Aasa Polska S.A. z siedzibą w Warszawie z dnia 13 lutego 2017 r. wraz z załącznikami;
4. postanowienie o zakończeniu postępowania wyjaśniającego z dnia 21 kwietnia 2017 r.

W piśmie z dnia 17 maja 2017 r. Spółka oświadczyła, że jest gotowa zaakceptować, co do zasady, stanowisko i zastrzeżenia Prezesa Urzędu dotyczące stosowanej przez Spółkę praktyki i w związku z tym wniosła o:

- 1) przyjęcie zobowiązania Spółki do zaniechania stosowania zarzucanej praktyki w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji i obniżanie w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego - następującej po upływie ww. terminu - całkowitego kosztu kredytu o koszty odpowiedniej części opłaty przygotowawczej, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy;
- 2) wydanie decyzji w przedmiocie zobowiązania Spółki do wykonania przyjętego zobowiązania wskazanego w pkt 1, tj. decyzji, o której mowa w art. 28 ust. 1 uokik.

Dnia 9 czerwca 2017 r. Prezes Urzędu skierował do Spółki pismo, w którym w celu wydania decyzji w trybie art. 28 ust. 1 uokik zwrócił się do Aasa o zaproponowanie zobowiązania dotyczącego środków usunięcia skutków zarzucanego naruszenia. Prezes Urzędu zwrócił się również o doprecyzowanie sformułowania Spółki użytego w piśmie z dnia 17 maja 2017 r., w którym Spółka wskazała, że po uprawomocnieniu się decyzji będzie obniżała całkowity koszt kredytu o „koszty odpowiedniej części opłaty przygotowawczej”. Jednocześnie, działając na podstawie art. 50 ust. 1 uokik, Prezes Urzędu wezwał Spółkę do przekazania dodatkowych informacji, celem ustalenia stanu faktycznego sprawy.

W piśmie z dnia 17 lipca 2017 r. Spółka wskazała liczbę klientów, którzy zawarli ze Spółką umowy w latach 2012-2017. Spółka określiła również liczbę pożyczek, które zostały w tym okresie spłacone przed zakończeniem umowy. Aasa przekazała również informacje dotyczące struktury kosztów składających się na opłatę przygotowawczą - w tym kosztu pozyskiwania informacji z baz informacji kredytowej. Jednocześnie Spółka nie odniosła się do postulatu Prezesa Urzędu wyrażonego w piśmie z dnia 9 czerwca 2017 r.

o zaproponowanie zobowiązania dotyczącego środków usunięcia skutków zarzucanego naruszenia oraz doprecyzowanie sformułowania Spółki użytego w piśmie z dnia 17 maja 2017 r.

Dnia 17 listopada 2017 r. Prezes Urzędu skierował do spółki Szczegółowe Uzasadnienie Zarzutów, w celu przedstawienia szczegółowego uzasadnienia faktycznego i prawnego przedstawionego Spółce zarzutu.

W piśmie z dnia 7 grudnia 2017 r. Spółka wskazała, że podtrzymuje złożony wniosek o wydanie decyzji w przedmiocie zobowiązania Spółki do wykonania zaproponowanego przez Spółkę zobowiązania, jednocześnie doprecyzowując w piśmie jego kształt. Spółka wskazała, że zaniechanie stosowania zarzucanej praktyki nastąpi w terminie 1 miesiąca od dnia uprawomocnienia się decyzji Prezesa Urzędu i będzie polegać na obniżeniu wysokości opłaty administracyjnej każdego z produktów oferowanych przez Spółkę, a w ten sposób zmniejszy się wysokość kosztów ponoszonych z tytułu wskazanej opłaty m.in. przez klientów dokonujących wcześniejszej spłaty pożyczki. Zdaniem Spółki w efekcie nastąpiłoby zmniejszenie kosztów ponoszonych przez klientów Spółki w zakresie opłaty przygotowawczej.

W piśmie z dnia 18 stycznia 2018 r. Spółka wskazała jednak, że art. 49 ukk ma stanowić implementację przepisów Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającą Dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz. Urz. UE L nr 133, s. 66, dalej również „Dyrektywa”). Zgodnie ze stanowiskiem Spółki przepis Dyrektywy - w przeciwieństwie do regulacji polskiej - statuuje po stronie kredytodawcy obowiązek proporcjonalnego zwrotu wyłącznie kosztów rozłożonych w czasie, tj. odsetek i kosztów przypadających na pozostały okres obowiązywania umowy. Spółka wskazała w szczególności, iż w jej ocenie:

- dokonana przez Rzeczpospolitą Polską implementacja Dyrektywy jest nieprawidłowa z uwagi na wadliwą transpozycję art. 16 ust. 1 Dyrektywy do art. 49 ust. 1 i 2 ukk,
- w świetle art. 22 ust. 1 Dyrektywy harmonizacja ma charakter zupełny, a przepisy Dyrektywy mają charakter bezwarunkowy i precyzyjny, co uzasadnia bezpośrednie stosowanie jej przepisów w przypadku niedokonania albo dokonania nieprawidłowej transpozycji do krajowego porządku prawnego,
- nieprawidłowość implementacji polega na naruszeniu art. 22 ust 1 w zw. z art. 16 ust. 1 Dyrektywy oraz naruszeniu art. 5 TFUE, poprzez wprowadzenie do ustawy kredycie konsumenckim art. 49 ust. 1 i 2 ukk odbiegających od regulacji ustanowionej w Dyrektywie oraz zasady proporcjonalności,
- wobec nieprawidłowo dokonanej implementacji w relacji pomiędzy jednostką a państwem w postępowaniach przez sądami krajowymi lub organami administracyjnymi, w tym Prezesem Urzędu, należy stosować art. 16 ust. 1 Dyrektywy, albowiem spełnia on przesłanki bezpośredniego stosowania - jest bezwarunkowy i jednoznacznie określa uprawnienia konsumentów oraz odpowiadające im obowiązki związane z wcześniejszą spłatą kredytu,
- wobec nieprawidłowo dokonanej implementacji art. 16 ust. 1 Dyrektywy, kredytodawcy, w tym Aasa, posiadają możliwość skutecznego powoływania się na treść powołanego przepisu Dyrektywy wobec treści art. 49 ust. 1 i 2 ukk, z powodu jego sprzeczności z Dyrektywą,

- wobec nieprawidłowo dokonanej implementacji art. 16 ust. 1 Dyrektywy sądy lub organy administracyjne RP są zobowiązane do stosowania pro wspólnotowej wykładni prawa.

Mając na uwadze powyższe, Spółka wniosła o umorzenie postępowania jako bezprzedmiotowego.

W piśmie z dnia 13 lutego 2018 r. Spółka wskazała natomiast, iż w jej ocenie:

- treść Dyrektywy jednoznacznie wskazuje, że głównym celem jej uchwalenia była nie tylko ochrona interesów konsumentów, ale przede wszystkim konieczność zrównania warunków konkurencji wewnątrzwspólnotowej na rynku kredytów konsumenckich,
- przyznanie konsumentom dodatkowych uprawnień, nieprzewidzianych w Dyrektywie, może spowodować bardzo daleko idące konsekwencje ekonomiczne, a przede wszystkim wyraźne zaburzenie konkurencji,
- sposób zaimplementowania przez Polskę do porządku prawnego postanowień Dyrektywy prowadzi *de facto* do zaburzenia konkurencji na rynku wspólnotowym,
- Niemcy, Chorwacja, Cypr, Węgry, Finlandia oraz Szwecja zaimplementowały Dyrektywę w odmienny sposób niż Polska,
- konieczność redukcji wszelkich kosztów, stosownie do przyjęte przez Prezesa Urzędu interpretacji art. 49 ukk, może spowodować wzrost kosztu kredytu, co spowolni rozwój kredytodawców krajowych względem innych kredytodawców wspólnotowych, którym działalności w kraju pochodzenia nie stawia się tego rodzaju barier,
- w 2013 r. Prezes Urzędu prezentował stanowisko, które w ocenie Spółki świadczy o „dwoistości” struktury kosztowej mającej wpływa na to, które koszty - w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu - będą podległy zwrotowi, a które nie,
- z określenia, którym ukk posługuje się w art. 49, tj. określenia w brzmieniu „te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy” wynika, że są jeszcze jakieś inne koszty, niż „te”, a zatem, w ocenie Spółki, wykładnia językowa przepisu prowadzi do wniosku, że w art. 49 ukk nie chodzi o wszystkie koszty związane z udzieleniem kredytu.

Mając na uwadze powyższe, Spółka podtrzymała wniosek o umorzenie postępowania, a także wskazała, że w jej ocenie należałoby rozważyć dwie możliwości, które umożliwiłyby uniknąć interwencji Komisji Europejskiej w zakresie sprawdzania poprawności implementacji Dyrektywy: zmianę treści art. 49 ukk, co wymagałoby uruchomienie procesu legislacyjnego, lub zmianę treści Stanowiska Rzecznika Finansowego i Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie interpretacji art. 49 ustawy o kredycie konsumenckim¹.

Pismem z dnia 11 kwietnia 2019 r. Spółka złożyła wniosek o zawieszenie postępowania do czasu wydania przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej również jako „TSUE” lub „Trybunał”) wyroku w sprawie C-383/18, które, zdaniem Spółki, ma dla przedmiotowego postępowania walor zagadnienia wstępnego.

¹ Stanowisko Rzecznika Finansowego i Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie interpretacji art. 49 ustawy o kredycie konsumenckim.
https://rf.gov.pl/pdf/Stnowisko_UOKiK_RzF_1605016.pdf

Postanowieniem z dnia 20 maja 2019 r. Prezes Urzędu odmówił zawieszenia ww. postępowania.

Stan faktyczny

Aasa Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie jest spółką prawa handlowego wpisaną do rejestru przedsiębiorców KRS prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy pod numerem: 0000411939.

Prezes Urzędu ustalił, że Spółka zawiera z konsumentami umowy pożyczki, do których zastosowanie znajdują przepisy ustawy o kredycie konsumenckim. Jedną z opłat, którą konsumenci zobowiązani są ponieść w związku z umową, jest opłata przygotowawcza. Zgodnie z przedstawionymi w załączeniu do pisma z dnia 13 lutego 2017 r. umowami jest to opłata jednorazowa, która „jest rozdzielana proporcjonalnie do liczby rat pożyczki i uiszczana przez Klienta częściowo wraz z każdą ratą w terminach spłaty rat” (rubryka „Opłata przygotowawcza (jednorazowa)” w umowie). Proporcjonalne rozdzielanie opłaty we wskazany sposób wynika także z harmonogramów spłaty, przedstawionych przez Spółkę dla konkretnych umów. Zgodnie z wyjaśnieniami przedstawionymi przez Spółkę w piśmie z dnia 13 lutego 2017 r., Aasa interpretuje art. 49 ust. 1 ukk w ten sposób, że w przypadku przedterminowej spłaty pożyczki całkowity koszt kredytu nie ulega obniżeniu o kwotę wskazanej opłaty przygotowawczej proporcjonalną do okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy. Zdaniem Spółki pomimo, że przepis ten odwołuje się do terminu „całkowity koszt kredytu”, który zdefiniowano w art. 5 pkt 6 ukk, należy uznać, że dotyczy on wyłącznie świadczeń, których wysokość lub powstanie zależy od okresu, na jaki udzielono kredytobiorcy kredytu. W ocenie Aasa art. 49 ust. 1 ukk nie obejmuje opłaty przygotowawczej, która stanowi wynagrodzenie kredytodawcy za czynności związane z zawarciem umowy o kredyt konsumencki.

Konsekwencją przyjmowania przez Spółkę powyższej interpretacji jest to, że w przypadku konsumenta, który chcąc dokonać przedterminowej spłaty pożyczki odliczył od całkowitego kosztu kredytu koszty opłaty przygotowawczej dotyczące okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, Spółka przyjmuje, że doszło do przedterminowej spłaty jedynie części kredytu. Spółka wzywa wówczas do uiszczenia zaległej - zdaniem Spółki - kwoty pożyczki, a w przypadku braku spłaty od kwoty tej naliczane są odsetki za opóźnienie. Poza przedstawionym powyżej stanowiskiem w załączeniu do pisma z dnia 13 lutego 2017 r. Spółka przedstawiła również dokumenty, tj. wezwania do zapłaty oraz reklamacje, które potwierdzają stosowanie przez Spółkę opisywanej praktyki.

Na podstawie pisma Aasa z dnia 17 maja 2017 r. Prezes Urzędu ustalił, że interpretacja art. 49 ust. 1 ukk stosowana przez Spółkę oparta była na uwagach przedstawionych w komentarzu „*Ustawa o kredycie konsumenckim. Rekomendacje interpretacyjne podstawowych regulacji. Komentarz*”² oraz „*Rekomendacji Komitetu ds. Kredytu Konsumenckiego i Rady Prawa Bankowego dotyczące wybranych problemów interpretacyjnych w nowej ustawie o kredycie konsumenckim (cz. II)*”³. Spółka wskazała również, że jej polityka działania oparta jest na *[tajemnica przedsiębiorstwa]*. Spółka wskazała, że ten sposób działania generuje wysokie koszty związane głównie z *[tajemnica przedsiębiorstwa]*. Koszty te - wraz z *[tajemnica przedsiębiorstwa]* - są niezależne od okresu spłaty kredytu i są ponoszone przez Spółkę przed zawarciem umowy. Aasa wskazała,

² M. Chruściak (red.), *Ustawa o kredycie konsumenckim. Rekomendacje interpretacyjne podstawowych regulacji. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2012.

³ MPB 2012 nr 3, pkt 6.

że stanowią one największą część opłaty przygotowawczej, która według oceny Prezesa Urzędu również powinna podlegać proporcjonalnemu zwrotowi. Jako rzeczywiste koszty poniesione przez Spółkę związane z zawarciem umowy, Spółka wskazała zwłaszcza [tajemnica przedsiębiorstwa]. Również z informacji zamieszczonych w umowie wynika, że „opłata przygotowawcza obejmuje poniesione przez Pożyczkodawcę koszty czynności związanych z przygotowaniem umowy pożyczki, na które składają się m.in. [tajemnica przedsiębiorstwa]” (rubryka „Opłata przygotowawcza” umowy).

Na podstawie pisma z dnia 17 lipca 2017 r. Prezes Urzędu ustalił, iż [tajemnica przedsiębiorstwa]. Na podstawie wyjaśnień Spółki wskazanych w powyższym piśmie Prezes Urzędu ustalił, że łączny koszt związany z występowaniem do poszczególnych baz danych wynosi aktualnie [tajemnica przedsiębiorstwa], natomiast w latach 2013-2015 oscylował w granicach [tajemnica przedsiębiorstwa].

W piśmie z dnia 17 lipca 2017 r. Aasa wskazała również, że opłata przygotowawcza obejmuje w [tajemnica przedsiębiorstwa]% rzeczywiste koszty ponoszone przez Spółkę związane z przygotowaniem i zawarciem umowy, natomiast planowana marża stanowi [tajemnica przedsiębiorstwa]% opłaty. Spółka przedstawiła również tabelę dotyczącą wartości opłat przygotowawczych za okres od 2012 r. do maja 2017 r. Na podstawie tabeli Prezes Urzędu ustalił, iż łączna suma opłat przygotowawczych zatrzymanych w tym okresie wynosiła [tajemnica przedsiębiorstwa], z czego jako rzeczywiste koszty ponoszone przez Aasa wskazano [tajemnica przedsiębiorstwa], natomiast jako marżę [tajemnica przedsiębiorstwa]. Spółka wskazała, że zgodnie z dotychczas przyjmowaną przez nią wykładnią przepisów uznawała, że opłata przygotowawcza jest zdarzeniem jednorazowym, przypadającym na moment udzielenia kredytu, a jej wysokość nie jest zależna od okresu, na jaki udzielono pożyczkobiorcy pożyczki.

W piśmie z dnia 17 lipca 2017 r. Spółka wskazała ponadto, że najczęściej udzielaną pożyczką przez Spółkę jest [tajemnica przedsiębiorstwa]. **Opłata przygotowawcza wynosi dla tego produktu [tajemnica przedsiębiorstwa].** Spółka przedstawiła spis kosztów składających się na tę opłatę, które przypadają na jednostkową pożyczkę. Na podstawie wskazanego spisu Prezes Urzędu ustalił następującą wysokość kosztów: [tajemnica przedsiębiorstwa].

Prezes Urzędu pismem z dnia 25 marca 2019 r. zawiadomił Spółkę o zakończeniu zbierania materiału dowodowego w niniejszym postępowaniu oraz o możliwości zapoznania się z materiałem zgromadzonym w aktach sprawy. Zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 10 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 2096 ze zm., dalej również „k.p.a.”), Spółka została także poinformowana o możliwości wypowiedzenia się przed wydaniem decyzji co do zebranych dowodów i materiałów. Pełnomocnik strony w dniu 12 kwietnia 2019 r. skorzystał z przysługującego jej uprawnienia i zapoznał się z aktami sprawy. Spółka nie skorzystała z możliwości wyrażenia ostatecznego stanowiska w sprawie.

Ocena prawna ustalonych faktów

Naruszenie interesu publicznego

Treść art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ogranicza zastosowanie jej przepisów wyłącznie do ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów, podejmowanej w interesie publicznym. Oznacza to, że warunkiem koniecznym do uruchomienia procedur i zastosowania instrumentów określonych w tej ustawie jest

zaistnienie takiego stanu faktycznego, w którym działania przedsiębiorców - naruszając jej przepisy - stanowią potencjalne zagrożenie interesu publicznego. Niniejsze postępowanie dotyczy nieobniżania w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego całkowitego kosztu kredytu o koszty opłaty przygotowawczej, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, co może być uznane za niezgodne z art. 49 ust. 1 ukk. Praktyka stosowana jest wobec nieograniczonego kręgu adresatów, posiadających status konsumentów. W opinii Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy zawarli ze Spółką umowę o kredyt konsumencki oraz zdecydowali się na skorzystanie z uprawnienia do przedterminowej spłaty kredytu. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów, co oznacza, iż każde naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego. Zatem w niniejszej sprawie uzasadnione było podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów. W tym stanie rzeczy przyjąć należy, iż do oceny stanu faktycznego niniejszej sprawy zastosowanie mają przepisy ww. ustawy, a dotyczące jej postępowanie jest prowadzone w interesie publicznym.

Naruszenie art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

Zgodnie z art. 24 ust. 1 uokik zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Jednocześnie zgodnie z art. 24 ust. 2 ww. ustawy przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami zachowanie przedsiębiorcy. Na gruncie niniejszej sprawy zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami, polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorcy.

Stwierdzenie przez Prezesa Urzędu stosowania przez Spółkę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wymaga zatem stwierdzenia łącznego zaistnienia następujących przesłanek:

- 1) kwestionowane zachowania są działaniami przedsiębiorcy,
- 2) zachowania te są sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami,
- 3) zachowania te naruszają zbiorowe interesy konsumentów.

Status przedsiębiorcy

Zgodnie z przepisem art. 4 pkt 1 uokik w zw. z art. 196 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej (Dz. U. poz. 650), ilekroć w ustawie tej jest mowa o przedsiębiorcy, pojmując się przez to w pierwszej kolejności przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r. poz. 2168 ze zm.). Przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ust. 1 tej ustawy jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną - wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Przepis art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej definiuje działalność gospodarczą jako zarobkową działalność wytwórczą, handlową, budowlaną, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły. Aasa jest przedsiębiorcą prowadzącym we własnym imieniu działalność gospodarczą, działającym w formie spółki akcyjnej, to jest będącym osobą prawną, wpisaną do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego. Tym samym Spółka przy wykonywaniu

działalności gospodarczej podlega rygorom określonym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów a jej działania mogą podlegać ocenie w aspekcie naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Sprzeczność zachowania przedsiębiorcy z prawem lub dobrymi obyczajami

Na gruncie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów sankcjonowane jest zachowanie przedsiębiorcy sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami. Sprzeczność z prawem działania lub zaniechania przedsiębiorcy może być ujmowana jako zachowanie niezgodne z obowiązującymi przepisami prawa stanowionego. Dobre obyczaje natomiast pozostają klauzulą generalną, która podlega konkretyzacji na okoliczność danego stanu faktycznego. Naruszenie przez przedsiębiorcę przepisów prawa stanowionego lub dobrych obyczajów jest jednocześnie wyrazem naruszenia obowiązującego porządku prawnego, który obejmuje zarówno nakazy i zakazy wynikające z norm prawa powszechnie obowiązującego, jak i nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów.

Rozważenia przy ocenie sprzeczności wymaga zatem kwestia, czy zachowanie przedsiębiorcy było zgodne czy też niezgodne z obowiązującymi zasadami porządku prawnego lub dobrymi obyczajami. Jednocześnie, dla stwierdzenia powyższego bez znaczenia pozostaje strona podmiotowa czynu.

Ustawodawca w art. 24 ust. 2 uokik nie wskazuje konkretnie, jakiego rodzaju sprzeczność z prawem zachowania przedsiębiorcy stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Dla stwierdzenia naruszenia przez przedsiębiorcę zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o którym mowa w art. 24 ust. 1 uokik, wystarczy stwierdzenie sprzeczności zachowania przedsiębiorcy z prawem lub dobrymi obyczajami. Z tego względu, przedmiotem niniejszego rozstrzygnięcia Prezesa Urzędu jest wykazanie, że w ustalonym stanie faktycznym Spółka dopuściła się naruszenia art. 49 ust. 1 ukk, poprzez nieobniżanie w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego całkowitego kosztu kredytu o koszty opłaty przygotowawczej, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy.

W ocenie Prezesa Urzędu⁴ art. 49 ust. 1 ukk należy rozumieć w ten sposób, że w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu konsumenckiego następuje obniżenie wszystkich możliwych kosztów takiego kredytu, niezależnie od ich charakteru i niezależnie od tego, kiedy koszty te zostały faktycznie poniesione przez kredytobiorcę, z tymże redukcja ta ma charakter proporcjonalny, tj. odnosi się do okresu od dnia faktycznej spłaty kredytu do dnia ostatecznej spłaty określonej w umowie - i to stanowi jedyny, wskazany w ukk, ogranicznik ustalenia redukcji kosztu kredytu związanego z jego wcześniejszą spłatą. Należy wskazać, że zgodnie z literalnym brzmieniem art. 49 ust. 1 ukk, przepis ten obejmuje swoim zakresem całkowity koszt kredytu. Definicja całkowitego kosztu kredytu zawarta została z kolei w art. 5 pkt 6 tej ustawy i zgodnie z tym przepisem obejmuje: „wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności: a) odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże jeżeli są znane kredytodawcy oraz b) koszty usług dodatkowych, w szczególności ubezpieczeń, w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach - z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta”. Tym samym, art. 49 ust. 1 ukk nie wyłącza przedmiotowo możliwości obniżenia żadnego z rodzajów kosztów określonych w art. 5 pkt 6 tej ustawy. W ocenie Prezesa Urzędu nie jest

⁴ Wskazana w dalszej części niniejszej decyzji interpretacja przepisu została przedstawiona również w Stanowisku Rzecznika Finansowego i Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie interpretacji art. 49 ustawy o kredycie konsumenckim: https://rf.gov.pl/pdf/Stalowisko_UOKiK_RzF_1605016.pdf.

uzasadniony pogląd, według którego ustawodawca na potrzeby tego przepisu wprowadza dwie kategorie kosztów: te, których wysokość lub powstanie zależy od okresu, na jaki udzielono kredytobiorcy kredytu, oraz te, które nie są zależne od tego okresu. Przyjęcie takiego podziału byłoby sprzeczne z definicją ustawową całkowitego kosztu kredytu konsumenckiego, a także niespójne z konstrukcją ustawy o kredycie konsumenckim, jej istotą, celem i założeniami⁵. Okoliczność, iż opłata przygotowawcza jest elementem całkowitego kosztu kredytu, nie jest przy tym kwestionowana przez Spółkę. Art. 49 ust. 1 ustawy jasno wskazuje również, że rekalkulacja (redukcja) kosztów odnosi się nawet do tych kosztów, które już zostały poniesione przez konsumenta. Brak jest przedmiotowego wyłączenia kosztów podlegających redukcji określonych opłat jako jednej z kategorii kosztów.

Wskazana przez Prezesa Urzędu wykładnia art. 49 ukk znajduje również uzasadnienie w innej instytucji prawnej, która przewidziana jest w ustawie o kredycie konsumenckim. Art. 54 ukk przewiduje, że w przypadku odstąpienia przez konsumenta od umowy, konsument nie ponosi kosztów związanych z odstąpieniem od umowy o kredyt konsumencki, z wyjątkiem odsetek za okres od dnia wypłaty kredytu do dnia spłaty kredytu, natomiast kredytodawcy nie przysługują żadne inne opłaty, z wyjątkiem bezzwrotnych kosztów poniesionych przez niego na rzecz organów administracji publicznej. Koszty, które zostały już poniesione przez konsumenta, a które mają rekompensować kredytodawcy koszty przygotowania umowy (w tym opłata przygotowawcza, nawet jeżeli została pobrana jednorazowo), podlegają w takim przypadku zwrotowi. Ze względu na konieczność zachowania spójności ustawy o kredycie konsumenckim, nie znajduje zatem uzasadnienia powód, dla którego koszty opłaty przygotowawczej nie miałyby podlegać proporcjonalnej redukcji w przypadku przedterminowej spłaty kredytu przez konsumenta⁶.

W ocenie Prezesa Urzędu powyższe stanowisko znajduje również odzwierciedlenie w brzmieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG, którego implementację stanowią art. 48 i art. 49 ukk. W zdaniu drugim wskazanego ustępu dyrektywa stwierdza w sposób jasny i niebudzący żadnych wątpliwości, że konsument jest „uprawniony do uzyskania obniżki całkowitego kosztu kredytu, na którą składają się odsetki i koszty przypadające na pozostały okres obowiązywania umowy”. Dyrektywa jasno wskazuje, że obniżce podlegają nie tylko odsetki, ale również wszelkie pozostałe koszty, mieszczące się w definicji całkowitego kosztu kredytu. Przepis ten nie używa natomiast pojęcia „kosztów zależnych od długości trwania umowy kredytu”.

Pojęcie całkowitego kosztu kredytu, którym posługuje się art. 16 ust. 1 Dyrektywy, zostało zdefiniowane w art. 3 pkt g) Dyrektywy. Oznacza ono wszystkie koszty łącznie z odsetkami, prowizjami, podatkami oraz wszelkimi innymi opłatami, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, które to koszty znane są kredytodawcy, z wyjątkiem kosztów notarialnych. Całkowity koszt kredytu zgodnie z przywołanym przepisem obejmuje także koszty usług dodatkowych związanych z umową o kredyt, jeżeli zawarcie umowy dotyczącej takiej usługi jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach.

⁵ Tak E. Rutkowska-Tomaszewska, Redukcja kosztów kredytu konsumenckiego a przedterminowa jego spłata w świetle art. 49 ustawy o kredycie konsumenckim, [w:] Studia prawno-ekonomiczne. t. C, 2016, s. 172.

⁶ Tak również E. Rutkowska-Tomaszewska, Redukcja kosztów kredytu konsumenckiego a przedterminowa jego spłata w świetle art. 49 ustawy o kredycie konsumenckim, [w:] Studia prawno-ekonomiczne. t. C, 2016, s. 169.

Przyjęcie przeciwnej wykładni, zgodnie z którą art. 16 ust. 1 dyrektywy przyznawałby konsumentowi prawo do uzyskania proporcjonalnej redukcji wyłącznie części kosztów - tych, których wysokość jest powiązana z okresem, na który kredyt został udzielony - nie znajduje uzasadnienia w jednoznacznej treści tego przepisu.

Należy zauważyć, że pojęcie „kosztów zależnych od długości trwania umowy kredytu” nie tylko nie zostało użyte w art. 16 ust. 1 dyrektywy, ale w ogóle nie jest w niej stosowane ani też nie zostało w niej zdefiniowane. Pojęciem tym nie posługuje się też żaden inny akt prawa pochodnego. W konsekwencji należy stwierdzić, że w prawie unijnym nie istnieją normatywne kryteria rozróżnienia między kosztami powiązanymi z długością trwania umowy i niepowiązanymi z tą długością, które mogłyby być stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

W związku z powyższym przedstawiony przez Spółkę wariant interpretacji art. 16 ust. 1 Dyrektywy, który zakłada że przepis ten wprowadza podział na koszty związane z długością trwania kredytu i podlegające proporcjonalnemu obniżeniu w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu przez konsumenta oraz koszty niezwiązane z tą długością i niepodlegające takiemu obniżeniu, nie tylko nie znajduje poparcia w brzmieniu Dyrektywy, stoi w oczywistej sprzeczności z jej celami i systematyką, ale również jest pozbawiony obiektywnego uzasadnienia. Należy bowiem uznać, że zaproponowany przez Spółkę wariant wykładni art. 16 ust. 1 dyrektywy umożliwiałby w prosty sposób obejście dyspozycji tego przepisu, co zagrażałoby realizacji celu dyrektywy, jakim jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumenta, poprzez rozwój przejrzystego rynku kredytowego.

Ponadto należy mieć na względzie, że art. 16 ust. 2-5 Dyrektywy przyznaje kredytodawcy prawo do zastrzeżenia prowizji z tytułu wcześniejszej spłaty kredytu.

Celem tej regulacji jest umożliwienie kredytodawcy kompensacji kosztów, jakie może ponieść w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu przez konsumenta, przy czym możliwość zastrzeżenia takiej prowizji zgodnie z art. 16 Dyrektywy - jako wyjątek od zasady, że konsument ma prawo dokonać wcześniejszej spłaty kredytu bez ponoszenia kosztów z tego tytułu - jest ściśle ograniczona, a metodologia jej obliczenia została szczegółowo uregulowana. Rozwiązanie przyjęte w art. 16 ust. 2-5 Dyrektywy zabezpiecza więc już interes kredytobiorcy w ten sposób, że pozwala mu skompensować stratę, jaką wyjątkowo mógłby ponieść w związku z faktem, że wcześniejsza spłata kredytu przez konsumenta wygenerowała po jego stronie koszty.

Podsumowując, w ocenie Prezesa Urzędu art. 16 ust. 1 Dyrektywy przyznaje konsumentowi, który dokonał całkowitej, wcześniejszej spłaty kredytu prawo do uzyskania proporcjonalnej obniżki całkowitego kosztu tego kredytu, to znaczy wszystkich kosztów określonych w art. 3 lit. g) Dyrektywy, nie zaś wyłącznie tych, których wysokość jest powiązana z długością trwania umowy kredytu.

Mając na uwadze zasadę prowsłnotowej wykładni prawa, w taki sam sposób rozumieć należy art. 49 ukk.

Reasumując, w ocenie Prezesa Urzędu, działanie Spółki polegające na nieobniżaniu w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumentkiego całkowitego kosztu kredytu o koszty opłaty przygotowawczej, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, jest sprzeczne z art. 49 ust. 1 ukk.

Stanowisko Prezesa UOKiK w przedmiocie wykładni art. 49 ust. 1 ukk zostało w pełni potwierdzone przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. W wyroku z dnia

11 września 2019 r., sygn. akt C-383/18 (Lexitor), TSUE wskazał, że art. 16 ust. 1 Dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu obejmuje wszystkie koszty, które zostały nałożone na konsumenta. Jak wskazał Trybunał, obniżka całkowitego kosztu kredytu obejmuje również koszty, których wysokość nie jest zależna od okresu obowiązywania umowy.

Uzasadniając rozstrzygnięcie, TSUE przypomniał, że celem Dyrektywy jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów. Ów system ochrony opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania. W celu zagwarantowania tej ochrony art. 22 ust. 3 Dyrektywy zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia, aby przepisy przyjmowane przez nie w celu wykonania Dyrektywy nie mogły być obchodzone poprzez sposób formułowania umów. Tymczasem skuteczność prawa konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu byłaby osłabiona, gdyby obniżenie kredytu mogło ograniczyć się do uwzględnienia jedynie kosztów przedstawionych przez kredytodawcę jako zależne od okresu obowiązywania umowy, ponieważ wysokość i podział kosztów są określane jednostronnie przez przedsiębiorcę, a rozliczenie kosztów może obejmować pewną marżę zysku. Ponadto ograniczenie możliwości obniżenia całkowitego kosztu kredytu jedynie do kosztów wyraźnie związanych z okresem obowiązywania umowy pociągałoby za sobą ryzyko, że konsument zostanie obciążony wyższymi jednorazowymi płatnościami w chwili zawarcia umowy o kredyt, ponieważ kredytodawca mógłby próbować ograniczyć do minimum koszty zależne od okresu obowiązywania umowy. Trybunał podzielił w tym zakresie ocenę rzecznika generalnego co do tego, że zakres swobody działania, jakim dysponują instytucje kredytowe w swoich rozliczeniach i organizacji wewnętrznej, w praktyce bardzo utrudnia określenie przez konsumenta lub sąd kosztów obiektywnie związanych z okresem obowiązywania umowy.

Powyższe rozważania doprowadziły Trybunał do konkluzji wskazanej powyżej.

Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie podaje definicji „zbiorowego interesu konsumentów”, wskazując jednak w przepisie art. 24 ust. 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. Godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może polegać zarówno na ich naruszeniu, jak i na samym zagrożeniu im. Dla stwierdzenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów istotne jest ustalenie, że konkretne działanie przedsiębiorcy nie ma ściśle określonego adresata, lecz zostało skierowane do nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów. Jak podnosi się w doktrynie, w pojęciu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów mieści się także działanie przedsiębiorcy skierowane wprawdzie do oznaczonych (indywidualizowanych), ale za to dostatecznie licznych konsumentów, o ile przy tym konsumentów tych łączy jakaś wspólna cecha rodzajowa. Wówczas poszkodowana zostaje pewna grupa konsumentów, niebędąca jedynie - z punktu widzenia przedsiębiorcy stosującego daną praktykę - zbiorowością przypadkowych jednostek, lecz stanowiącą określoną i odrębną kategorię konsumentów, reprezentującą w znacznym stopniu wspólne interesy⁷. Należy zatem przyjąć, że zbiorowy interes konsumentów nie musi odnosić się do nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się indywidualizować, gdyż brak indywidualizacji nie sprzeciwia się możliwości wyodrębnienia kategorii bądź zbioru konsumentów o pewnych cechach. Oznacza to, że nie

⁷M. Szydło, Publicznoprawna ochrona zbiorowych interesów konsumentów, *Monitor Prawniczy* 2004/17/791.

ilość faktycznych, potwierdzonych naruszeń, ale przede wszystkim ich charakter, a w związku z tym możliwość (choćby tylko potencjalna) wywołania negatywnych skutków wobec określonej zbiorowości przesądza o naruszeniu zbiorowego interesu.

Wskazana praktyka Spółki dotyczy nieograniczonej liczby konsumentów, których nie sposób zindywidualizować, tj. nieoznaczonej grupy konsumentów, którzy zawarli ze Spółką umowę o kredyt konsumencki oraz zdecydowała się na skorzystanie z uprawnienia do przedterminowej spłaty kredytu. Z tego względu, w ocenie Prezesa Urzędu, interes konsumentów, który mógł zostać naruszony w wyniku działań podejmowanych przez Spółkę nie stanowi sumy indywidualnych interesów poszczególnych klientów, lecz ma charakter zbiorowy, co przesądza o możliwości uznania, iż działania te godzą w zbiorowy interes konsumentów. W niniejszej sprawie Spółka narusza majątkowy interes konsumentów poprzez niezwracanie im w przypadku spłaty kredytów przed terminem określonym w umowach, części opłat przygotowawczych, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umów.

Reasumując, informacje będące w posiadaniu Prezesa Urzędu dają podstawę do przyjęcia, iż w opisaney sprawie doszło do naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zobowiązanie Spółki

Zgodnie z art. 28 ust. 1 uokik jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione - na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu, o którym mowa w art. 100 ust. 1 uokik, lub będących podstawą wszczęcia postępowania - że został naruszony zakaz, o którym mowa w art. 24 uokik, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego zakazu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zakończenia naruszenia lub usunięcia jego skutków, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, zobowiązać przedsiębiorcę do wykonania tych zobowiązań. Należy wskazać, że akceptacja zobowiązania przedsiębiorcy i w efekcie wydanie decyzji we wskazanym trybie następują w warunkach uznania administracyjnego. W niniejszej sprawie Spółka wycofała się z zaproponowanego wcześniej zobowiązania dotyczącego środków usunięcia skutków, bo tak należy traktować jej wniosek o umorzenie postępowania złożony później niż wniosek złożony w trybie art. 28 ust. 1 uokik.

Mając na uwadze powyższe, Prezes Urzędu, działając na podstawie art. 26 ust. 1 uokik w zw. z art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, uznaje praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazuje zaniechania jej stosowania.

Udowodnienie zaniechania praktyki

Zgodnie z art. 27 ust. 3 uokik, to na przedsiębiorcy spoczywa ciężar udowodnienia okoliczności odnoszących się do zaprzestania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, co powinno przejawiać się konkretnym działaniem ze strony przedsiębiorcy, zmierzającym do pełnego zaniechania działania sprzecznego z prawem lub dobrymi obyczajami. W przedmiotowym stanie faktycznym Spółka nie wykazała, że zaprzestała nieobniżania w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego całkowitego kosztu kredytu o koszty opłaty przygotowawczej, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy.

Rygor natychmiastowej wykonalności

Zgodnie z art. 103 uokik Prezes Urzędu może nadać decyzji w całości lub w części rygor natychmiastowej wykonalności, jeśli wymaga tego ważny interes konsumentów. W niniejszej sprawie Prezes Urzędu nadał rygor natychmiastowej wykonalności decyzji w części uznającej praktykę stosowaną przez Spółkę za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów oraz odnoszącej się do nakazu zaniechania jej stosowania.

Z przywołanego przepisu wynika, że o nadaniu decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności decyduje Prezes Urzędu. Okolicznością warunkującą zastosowanie rygoru natychmiastowej wykonalności jest ważny interes konsumentów. W ocenie Prezesa Urzędu w niniejszej sprawie ważny interes konsumentów uzasadnia nałożenie rygoru natychmiastowej wykonalności w części dotyczącej pkt I rozstrzygnięcia decyzji.

Przedmiotem ochrony w przedmiotowej sprawie jest ważny interes konsumentów wyrażający się w prawie konsumenta do obniżenia, w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego, całkowitego kosztu kredytu o koszty opłaty przygotowawczej, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy. Takie uprawnienie konsumenta wynika - co potwierdził TSUE w wyroku w sprawie C-383/18 - wprost z przepisów prawa. W ocenie Prezesa Urzędu, tylko natychmiastowe wykonanie przez Spółkę obowiązku zaniechania zakwestionowanej niniejszą decyzją praktyki zagwarantuje pełną ochronę gospodarczych interesów konsumentów, którzy będą chcieli dokonać przedterminowej spłaty kredytów udzielonych przez Spółkę, uzyskując tym samym prawo do zwrotu proporcjonalnej części opłaty przygotowawczej. W przeciwnym przypadku do czasu uprawomocnienia się niniejszej decyzji sprzeczna z prawem praktyka trwałaby nadal, dotycząc kolejnych konsumentów. Brak nałożenia rygoru może oznaczać więc skuteczną, z punktu widzenia Spółki, kontynuację stosowania praktyki. Wobec powyższego, natychmiastowe zaprzestanie opisanej praktyki ma decydujące znaczenie dla zapobieżenia dalszym naruszeniom interesów konsumentów.

Decydując o nałożeniu rygoru natychmiastowej wykonalności w niniejszej sprawie, Prezes UOKiK miał na uwadze to, że w związku z wyrokiem TSUE w sprawie C-383/18, ostatecznie potwierdzone zostało, że wynikające z tego przepisu uprawnienie do obniżenia całkowitego kosztu kredytu o koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, obejmuje również koszty, których wysokość nie jest zależna od okresu obowiązywania umowy, takie jak opłata przygotowawcza. W tym stanie rzeczy, ważąc z jednej strony istotny interes konsumentów w postaci prawa do stosownego obniżenia całkowitego kosztu kredytu w przypadku jego przedterminowej spłaty, jak również konieczność szybkiego wyeliminowania trwających naruszeń tego interesu, a z drugiej strony biorąc pod uwagę, że argumenty podnoszone przez Spółkę celem wykazania zgodności jej działań z prawem, okazały się niezasadne, Prezes UOKiK uznał, że w niniejszej sprawie zachodzi konieczność skorzystania z instrumentu prawnego określonego w art. 103 uokik.

Z uwagi na powyższe, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt II sentencji niniejszej decyzji.

Usunięcie skutków naruszeń

Na podstawie art. 26 ust. 2 uokik, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nakłada na Aasa obowiązek usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez:

1) złożenie jednokrotnego oświadczenia o następującej treści:

„W związku z decyzją Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydaną w dniu 19 września 2019 r. nr DOZIK-4/2019 Aasa Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie informuje, że stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na nieobniżaniu w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego całkowitego kosztu kredytu o koszty opłaty przygotowawczej, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, co jest niezgodne z art. 49 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim (tekst jedn.: Dz.U. z 2018 r. poz. 993 ze zm.) oraz godzi w zbiorowe interesy konsumentów. Decyzja Prezesa UOKiK nr DOZIK-42019 z dnia 19 września 2019 r. dostępna jest pod adresem www.uokik.gov.pl”,

w następujący sposób:

[1] czarną czcionką (kod szesnastkowy RGB #000000) ARIAL na białym tle (kod szesnastkowy RGB #ffffff),

[2] tekst powyższego oświadczenia wyjustowany,

[3] czcionką pogrubioną (bold) fragment: *„Aasa Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie informuje, że stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na nieobniżaniu w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego całkowitego kosztu kredytu o koszty opłaty przygotowawczej, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy”*,

[4] w górnej części strony głównej domeny www.aasapolska.pl i na każdej innej stronie internetowej przedsiębiorcy zastępującej tę stronę w przyszłości, bez możliwości zamknięcia informacji przez użytkownika; oświadczenie ma być widoczne przez cały czas, gdy użytkownik jest na stronie (oświadczenie nie może przybrać formy np. rotacyjnego banera czy slajdera),

[5] czcionka powinna odpowiadać wielkości czcionki zwyczajowo używanej na ww. stronie internetowej, tekst umieszczony w ramce, o rozmiarze takim, aby była ona w całości wypełniona oświadczeniem, o którym mowa w niniejszym punkcie, z uwzględnieniem marginesu 2,5 cm z każdej strony,

[6] fragment: *„Decyzja Prezesa UOKiK nr DOZIK-4/2019”* będzie stanowić hiperłącze prowadzące do strony internetowej https://decyzje.uokik.gov.pl/bp/dec_prez.nsf;

2) przekazanie pisma za pośrednictwem przedstawicieli Aasa Polska Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie albo listem poleconym w terminie miesiąca od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji - w ramach przysporzenia konsumenckiego - każdemu konsumentowi, który w okresie od 16 maja 2016 r. do dnia uprawomocnienia się decyzji przed terminem (przed zakończeniem umowy) spłacił pożyczkę zawartą z Aasa Polska Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, następującej informacji:

„W związku z decyzją Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydaną w dniu 19 września 2019 r. nr DOZIK-4/2019 Aasa Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie informuje, że stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na nieobniżaniu w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego całkowitego kosztu kredytu o koszty opłaty przygotowawczej, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, co jest niezgodne z art. 49 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim (tekst jedn.: Dz.U. z 2018 r. poz. 993 ze zm.) oraz godzi w zbiorowe interesy konsumentów.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że w związku z wcześniejszą spłatą przez Panią/Pana pożyczki w celu odzyskania nadpłaconej kwoty istnieje możliwość złożenia reklamacji wraz z podaniem numeru rachunku. Reklamację należy przelać pocztą na adres: [Aasa uzupełni adres] lub drogą mailową na adres: [Aasa uzupełni adres mailowy].”.

W przypadku decyzji wydawanych na podstawie art. 26 ust. 1 uokik, przepis art. 26 ust. 2 uokik znajduje odpowiednie zastosowanie. Decyzja o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazująca zaniechanie jej stosowania może zatem określać środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, m.in. w postaci: zobowiązania przedsiębiorcy do złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia o określonej treści lub formie. Katalog środków usunięcia trwających skutków naruszenia jest przykładowy. W związku z tym Prezes UOKiK może nałożyć na przedsiębiorcę inne niż wymienione w ustawie środki usunięcia trwających skutków naruszenia, które są adekwatne do rodzaju stwierdzonego naruszenia oraz skutków, które naruszenie wywołało. Ocena adekwatności działań zmierzających do usunięcia skutków niedozwolonego zachowania musi być dokonana z uwzględnieniem możliwie najszerszego kontekstu postępowania przedsiębiorcy, któremu zarzucana jest praktyka o trwających skutkach. Aby zapewnić skuteczność wywiązania się z obowiązku usunięcia przez Aasa trwających skutków naruszenia opisanych w pkt I sentencji decyzji, niezbędne jest również to, aby konsumenci, którzy zostali objęci ww. praktyką, mogli się o takim obowiązku przedsiębiorcy dowiedzieć i wystąpić do niego z odpowiednim wnioskiem (reklamacją) o zwrot nadpłaconej kwoty pożyczki.

Zdaniem Prezesa Urzędu konieczne jest skierowanie do konsumentów jasnego i zrozumiałego komunikatu przy wykorzystaniu różnych kanałów komunikacji, który to komunikat wskaże konsumentom przedmiot rozstrzygnięcia Prezesa UOKiK oraz wynikające z jego uprawnomocnienia się skutki dla tej grupy uczestników rynku. Zastosowanie opisanego powyżej środka ma za zadanie usunięcie skutków stosowania przez Aasa praktyki, która negatywnie odbiła się na konsumentach, na drodze usunięcia naruszenia w warstwie informacyjnej poprzez zapewnienie wiedzy co do tego, jak powinno wyglądać zachowanie przedsiębiorcy zgodne z prawem oraz poinformowanie indywidualnych konsumentów o skutkach decyzji, co może się przełożyć na podjęcie przez nich odpowiednich działań na drodze sądowej lub reklamacyjnej w celu odzyskania nadpłaconych kwot.

3) dokonanie zwrotu części opłaty przygotowawczej proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy pożyczki konsumentom w związku z jej wcześniejszą spłatą

Ponadto Prezes Urzędu nakazał dokonanie zwrotu części opłaty przygotowawczej, proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy pożyczki konsumentom w związku z jej wcześniejszą spłatą, którzy w okresie od dnia 16 maja 2016 r. do dnia uprawnomocnienia się niniejszej decyzji spłacili pożyczkę w terminie wcześniejszym niż przewidziany w umowie i złożyli reklamację, o której mowa w pkt III.2 sentencji niniejszej decyzji.

W ocenie Prezesa Urzędu, w niniejszym stanie faktycznym Aasa nie podjęła żadnych czynności, które zapobiegłyby powstaniu lub zmierzały do usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. W dalszym ciągu dysponuje ona środkami pobranymi od konsumentów z tytułu nieobniżania w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego całkowitego kosztu kredytu o koszty opłaty przygotowawczej, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy. Tym samym, w dacie

wydania niniejszej decyzji nieusunięte pozostają tak ekonomiczne, jak i pozaekonomiczne skutki dokonanych przez Spółkę naruszeń.

Z uwagi na konieczność wyeliminowania wyżej wymienionych trwających skutków praktyki, za najbardziej adekwatny do stwierdzonego naruszenia środek Prezes UOKiK uznał nakazanie przedsiębiorcy zwrotu konsumentom obniżonej kwoty całkowitego kosztu kredytu o koszty opłaty przygotowawczej, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy.

Koszty postępowania

Zgodnie z art. 80 uokik Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. Natomiast w myśl art. 77 ust. 1 uokik, jeżeli w wyniku postępowania Prezes UOKiK stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania. Analogicznie - stosownie do treści przepisu art. 264 § 1 k.p.a. - jednocześnie z wydaniem decyzji organ administracji publicznej ustali w drodze postanowienia wysokość kosztów postępowania, osoby zobowiązane do ich poniesienia oraz termin i sposób ich uiszczenia. Do kosztów postępowania - zgodnie z art. 263 § 1 k.p.a. - zalicza się (...) również koszty doręczenia stronom pism urzędowych. Postępowanie w sprawie stosowania przez Spółkę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów zostało wszczęte z urzędu, a w jego wyniku Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów uokik. Kosztami postępowania są wydatki związane z korespondencją prowadzoną przez Prezesa Urzędu ze stroną i w związku z tym postanowiono obciążyć Spółkę kosztami postępowania w wysokości 78,70 zł (słownie: siedemdziesiąt osiem złotych i siedemdziesiąt groszy).

Koszty niniejszego postępowania Spółka obowiązana jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie: NBP O/O Warszawa 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000.

Mając na uwadze powyższe, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt IV niniejszej decyzji.

Wobec powyższego, Prezes Urzędu orzekł jak w sentencji niniejszej decyzji

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 uokik w związku z art. 479²⁸ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. 2019 poz. 1460) od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w punkcie III niniejszej decyzji, stosownie do art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie tygodniowym od dnia doręczenia niniejszej decyzji, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 9 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r., poz. 785 ze zm.), odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów podlega opłacie stałej w kwocie 1000 zł.

Zgodnie z art. 102 ust. 1 i ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie.

Zgodnie z art. 105 ust. 1 i ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, wniosek o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych należy zgłosić na piśmie lub ustnie do protokołu w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy. Osoba prawna lub inna jednostka organizacyjna, której ustawa przyznaje zdolność sądową, niezwolniona przez sąd od kosztów sądowych, może się domagać ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, jeżeli wykaże, że nie ma dostatecznych środków na poniesienie kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego. Wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego strona zgłasza wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych lub osobno, na piśmie lub ustnie do protokołu, w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy.

Otrzymuje:

1. r. pr. Paweł Pawlukiewicz
reprezentujący
Aasa Polska Spółka Akcyjna
ul. Hrubieszowska 2
01-209 Warszawa
2. a/a